

Overførselsmodtagere

Antallet på overførsler er det laveste i årtier

Andelen af personer mellem 16-64 år, som er på overførselsindkomst, er den laveste i mere end 20 år. Antallet af overførselsmodtagere voksede kraftigt i begyndelsen af krisen, men er siden 2010 faldet med 90.600 fuldtidspersoner. På trods af vores adgang til offentlig forsørgelse er Danmark blandt de 5 lande i OECD, hvor flest er aktive på arbejdsmarkedet og går på arbejde.

af cheføkonom **Erik Bjørsted**, analytiker **Emilie Agner Damm**,
stud.scient.oecon **Troels Lund Jensen** & stud.polit **Eva Smidt**

13. maj 2017

Analysens hovedkonklusioner

- Antallet og andelen af 16-64-årige, som modtager offentlig forsørgelse, er det laveste i mere end 20 år.
- Gruppen af overførselsmodtagere voksede kraftigt i begyndelsen af krisen, men er fra 2010 faldet med 90.600 fuldtidspersoner.
- Faldet skyldes dels at tiderne på arbejdsmarkedet er blevet bedre, men det skyldes også, at mange unge i løbet af krisen gik i gang med en uddannelse og dermed er antallet af unge som er endt på offentlig forsørgelse blevet begrænset. Det har samtidig givet bedre plads til de ældre, som i mindre omfang har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet.
- En voksende gruppe af personer er dog hverken i job eller under uddannelse og modtager heller ingen ydelser fra det offentlige.
- På trods af vores adgang til offentlig forsørgelse er Danmark blandt de fem lande i OECD, hvor flest går på arbejde, og er aktive på arbejdsmarkedet.

Kontakt

Cheføkonom

Erik Bjørsted

Tlf. 33 55 77 12

Mobil 27 68 79 50

eb@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

Stadigt færre modtager overførselsindkomst

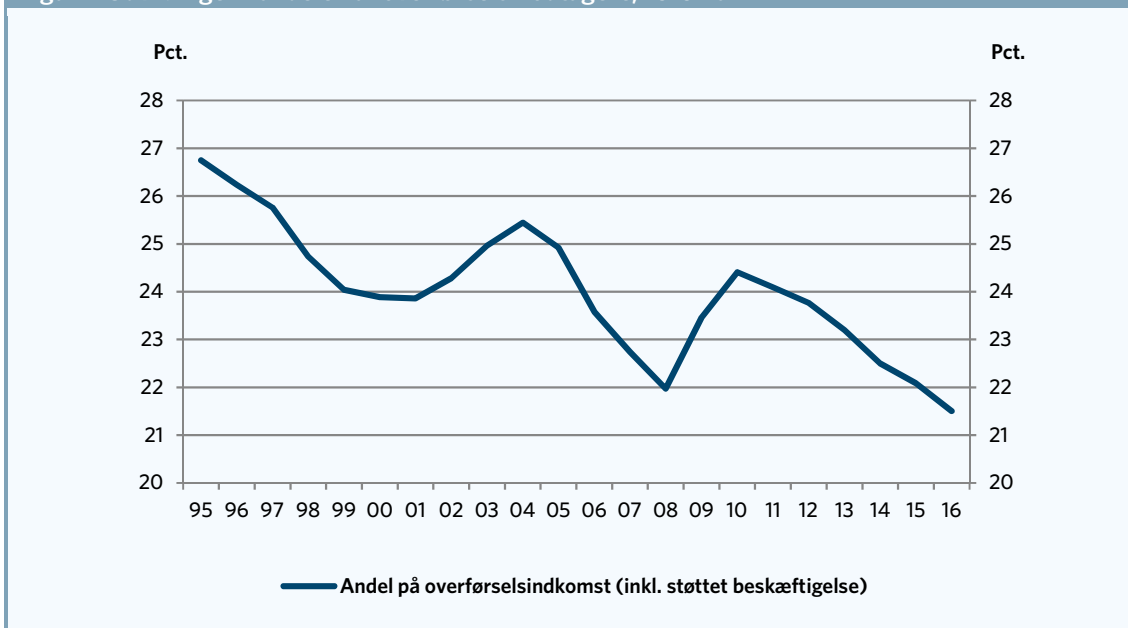
Antallet af overførselsmodtagere mellem 16 og 64 år er det laveste i mere end 20 år. Samlet var der i 2016 således 777.600 fuldtidspersoner på offentlig forsørgelse, svarende til 21,5 pct. af de 16-64-årige. Det fremgår af figur 1, som viser andelen af overførselsmodtagere mellem 16 og 64 år siden 1995.

Antallet og andelen af overførselsmodtagere har gennem de sidste tyve år haft en nedadgående tendens. Efter de 'syv magre' år toppede andelen af overførselsmodtagere, hvor 26,7 pct. af de 16-64-årige i 1995, svarende til knap 930.000 fuldtidspersoner modtog overførselsindkomst.

Efterfølgende lykkedes det at sænke antallet af overførselsmodtagere og i 2008 nåede antallet af overførselsmodtagere ned under 800.000 fuldtidspersoner.

Krisen medførte en kraftig vækst i gruppen af overførselsmodtagere og nåede i 2010 op på 868.000 fuldtidspersoner svarende til næsten 24,4 pct. af befolkningen mellem 16 og 64 år. Siden 2010 er antallet af overførselsmodtagere dog faldet med 90.600 fuldtidspersoner.

Figur 1. Udviklingen i andelen af overførselsmodtagere, 16-64 år

Anm.: Opgørelsen omfatter følgende ydelser: Dagpenge, kontanthjælp, aktiverede dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere, feriedagpenge, førtidspension, ressourceforløb, efterløn, fleksydelse, revalidering, sygedagpenge, barsel, ledighedsydelse, arbejdsmarkedsorlov, overgangsydelse, støttet beskæftigelse.

Kilde: AE på baggrund af UADAM, Danmarks Statistik.

At det siden 2010 er lykkedes at sænke antallet af overførselsmodtagere afspejler flere forhold.

For det første er tiderne på arbejdsmarkedet blevet bedre. Alene sidste år voksede beskæftigelsen med næsten 50.000 personer, hvilket er den kraftigste jobfremgang siden 2007.

For det andet har mange unge i løbet af krisen valgt at tage en uddannelse. Det har været med til at begrænse stigningen i antallet af unge overførselsmodtagere. Det har samtidig givet bedre plads til at flere ældre kunne blive på arbejdsmarkedet i stedet for at trække sig tidligt tilbage på efterløn.

For det tredje trådte tilbagetrækningsreformen i 2014 i kraft, hvilket har været med til at sænke antallet af efterlønsmodtagere.

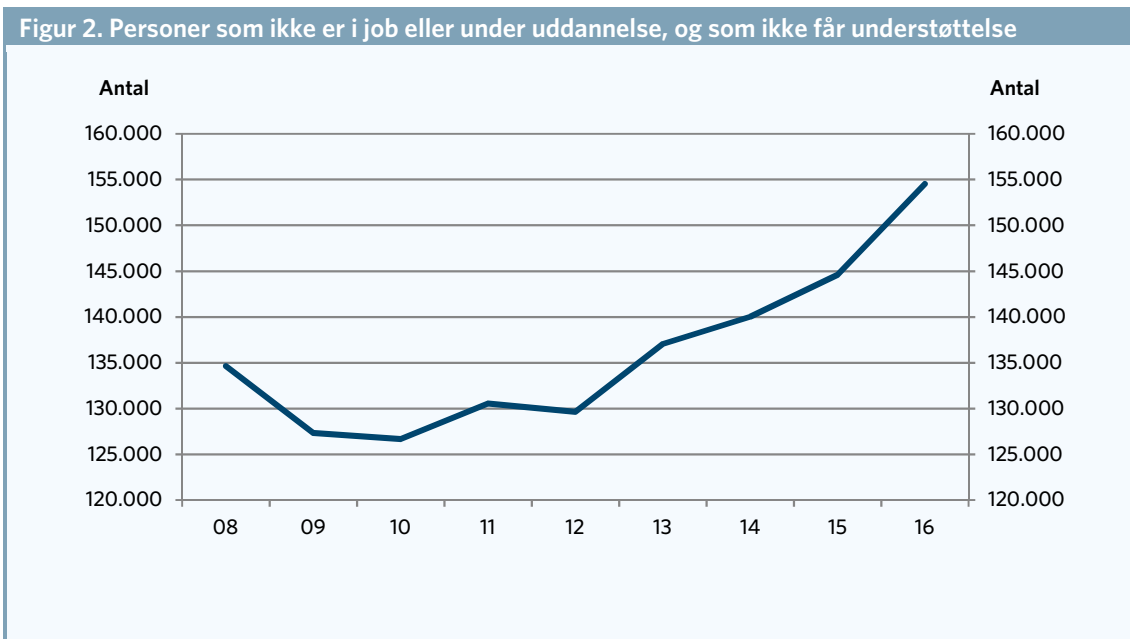
En del falder udenfor statistikkerne

Der er dog også en voksende gruppe af personer, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse, og som heller ikke modtager offentlig forsørgelse. Ser man på de 18-59-årige udgør denne gruppe i dag ca. 154.500 personer, svarende til knapt 5 pct. af de 18-59-årige.

Gruppen udgjorde i 2010 godt 125.000 personer, svarende til 4,2 pct. af de 18-59-årige. Efter 2010 er gruppen dog vokset med ca. 27.900 personer. Det fremgår af figur 2.

Forklaringen på faldet i antallet af overførselsmodtagere er derfor ikke kun at flere er gået i gang med en uddannelse eller er kommet i arbejde, men også at flere er overladt til sig selv eller forsørges af familien eller venner.

Både dagpengereformen og kontanthjælpsreformen kan have medført at flere i dag er overladt til sig selv eller forsørges af familien eller venner.

Anm: Populationen er afgrænset til 18-59 årige, opgjort 2.kvartal årligt. Se metodeboks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre og E-indkomstregisteret

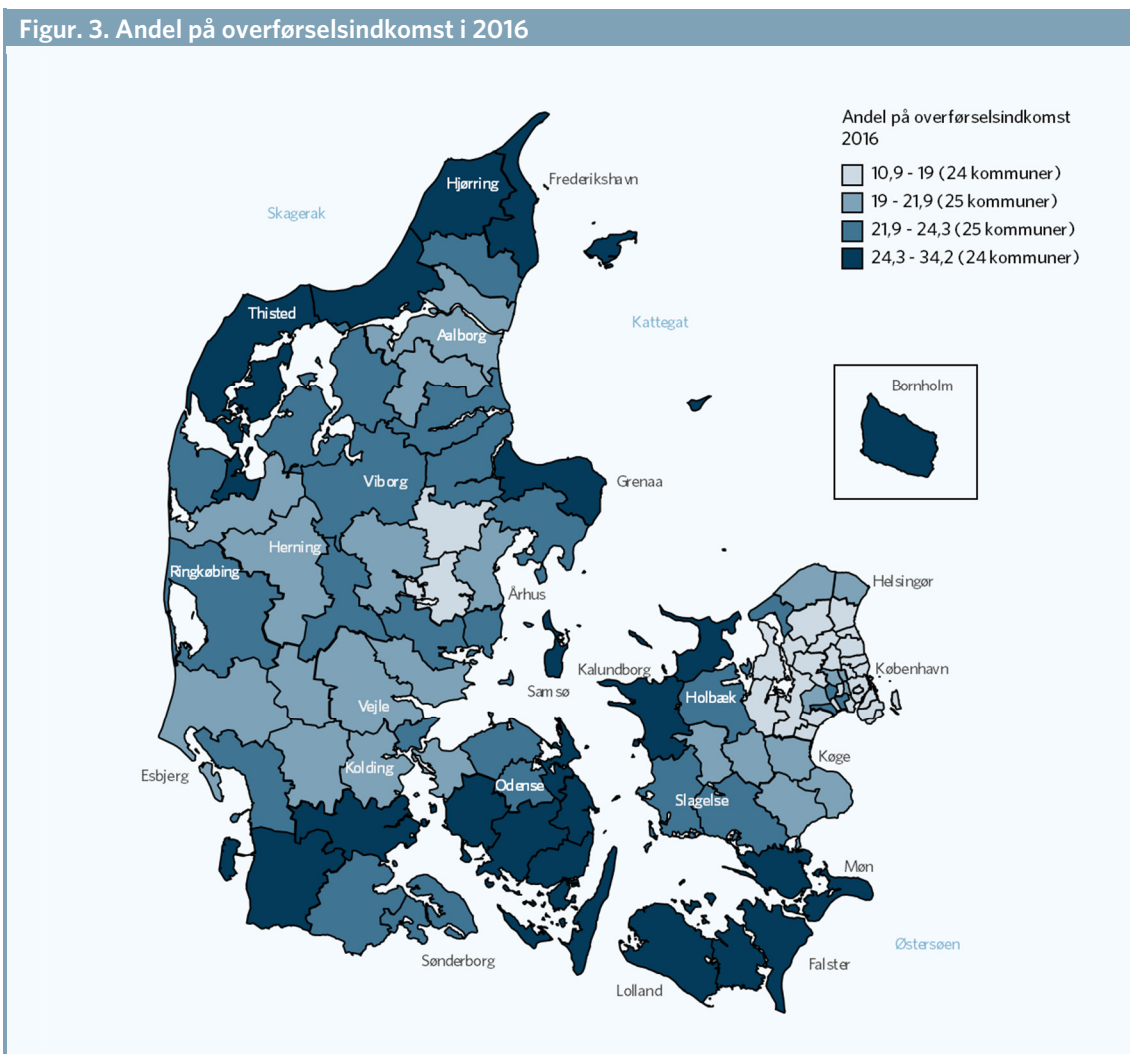
Andelen af overførselsmodtagere er faldet i hele landet

Andelen af overførselsmodtagere er siden 2010 faldet i alle landets kommuner. Det er dog ikke alle kommuner, hvor andelen af overførselsmodtagere i dag også ligger under niveauet før krisen satte ind i 2008. Andelen af overførselsmodtagere på Lolland og Langeland, som er de to kommuner med flest overførselsmodtagere, ligger således fortsat over før-krise niveau.

Spredningen i landet er også fortsat stor. Mens ca. 1/3 af de 16-64-årige modtager offentlig forsørgelse på Lolland og Langeland, er det i Gentofte, Rudersdal, Allerød, Hørsholm, og Lyngby-Taarbæk under 13 pct. af de 16-64-årige, som er på offentlig forsørgelse.

Generelt er det på Syd- og Vestsjælland, Fyn og Bornholm samt i Nord- og Syddjylland, at man finder de højeste andele af overførselsmodtagere. De laveste andele af overførselsmodtagere finder man i Nord-sjælland. Det fremgår af figur 3.

I bilagstabel 1, kan man se en samlet oversigt over andelen af overførselsmodtagere i de enkelte kommuner.

Anm.: Der ses på andelen af overførselsmodtagere mellem 16 og 64 år i pct. af befolkningen mellem 16 og 64 år.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Danmark er blandt de fem lande i OECD, hvor flest går på arbejde

Debatten om overførselsmodtagerne efterlader ofte det indtryk, at fordi vi har adgang til offentlig forsørgelse, så vælger mange at blive hjemme i stedet for at gå på arbejde. Det kan imidlertid ikke genkendes i de faktiske tal.

For det første er udbetalingen af understøttelse i Danmark ledsaget af pligter, som man skal opfylde for at kunne få understøttelse. Arbejdsløse skal således stå til rådighed for arbejdsmarkedet og deltage i forskellige former for aktivering.

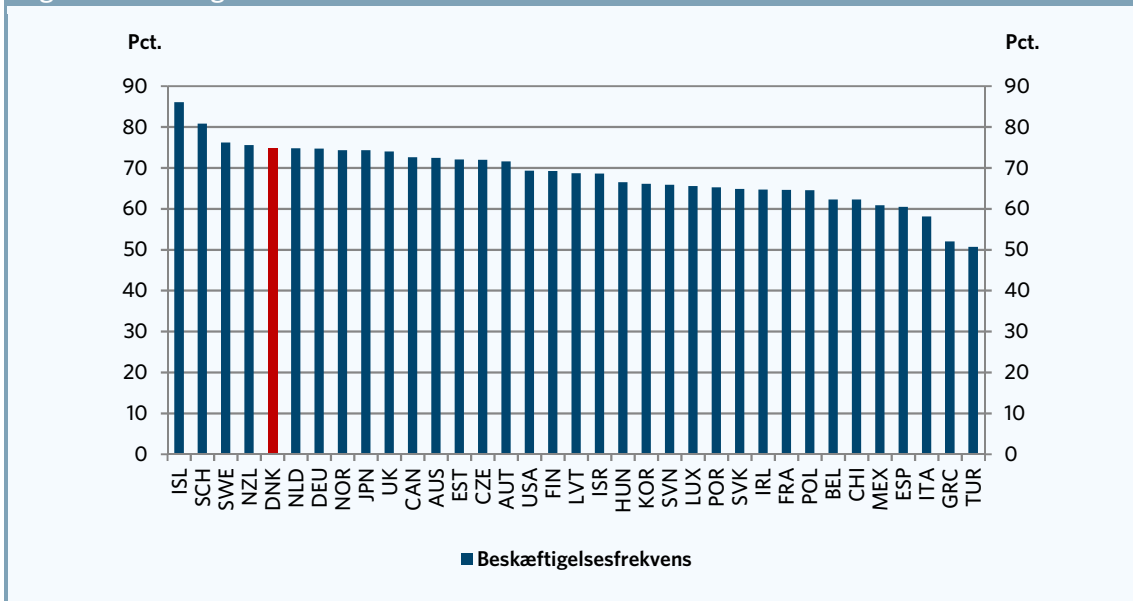
På trods af vores adgang til offentlig forsørgelse er Danmark samtidig blandt de fem lande i OECD, hvor flest står op og går på arbejde.

Andelen af personer i Danmark mellem 15 og 64 år, som er i arbejde, er i dag på ca. 75 pct. Det er flere end i lande som USA, UK, Tyskland og andre lande, hvor adgangen til offentlig forsørgelse er langt mere begrænset end herhjemme.

I øjeblikket ligger Sverige foran os, men før krisen lå Danmark bedre end Sverige. At billedet er vendt skyldes, at Sverige ikke er blevet nær så hårdt ramt af krisen som Danmark, hvorfor Sverige i dag har flere beskæftigede end Danmark. Bl.a. havde Sverige forud for krisen ikke en boble på boligmarkedet, hvilket Danmark havde. Den bristede boble på boligmarkedet, var således med til at forværre jobtabet i Danmark.

Med den vækst der er udsigt til herhjemme i arbejdsudbuddet, er der potentiale for, at Danmark igen kan komme op på niveau med Sverige.

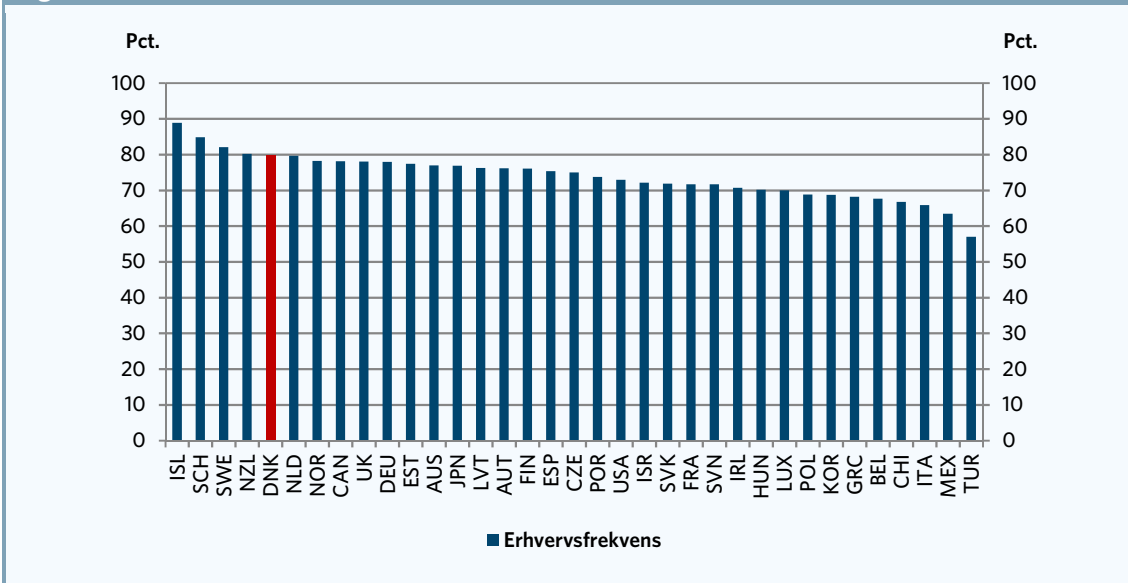
Figur 4. Beskæftigelsesfrekvensen i OECD

Anm.: Der ses på beskæftigelsesfrekvensen for de 15-64-årige i 2016.
 Kilde: AE på baggrund af OECD.

Billedet er det samme, når vi ser på andelen af personer mellem 15-64 år, som aktivt udbyder deres arbejdskraft, og som står til rådighed for virksomhederne. Erhvervsfrekvensen for de 15-64-årige herhjemme er således også blandt de fem højeste i OECD. Det fremgår af figur 5.

Figur 5. Erhvervsfrekvensen i OECD

Anm.: Der ses på erhvervsfrekvensen for de 15-64-årige i 2016.
 Kilde: AE på baggrund af OECD.

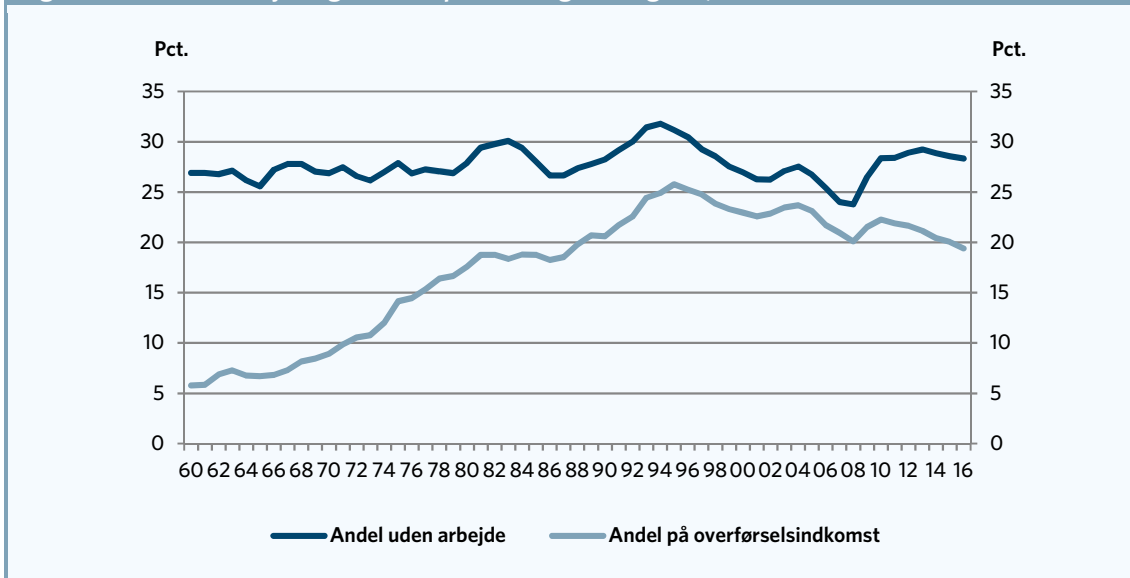
Det er værd at hæfte sig ved, at da man i 60'erne og 70'erne udbyggede vores velfærdssamfund og gav personer uden job adgang til offentlig forsørgelse var beskæftigelsesfrekvensen alligevel relativt konstant. Det fremgår af figur 6, som viser andelen af personer mellem 16 og 64 år uden job sammen med andelen af personer, som modtager offentlig forsørgelse.

Gabet mellem andelen af personer uden arbejde (den mørkeblå kurve) og andelen af overførselsmodtagere (den lyseblå kurve) kan i store træk fortolkes som gruppen i den arbejdsdygtige alder, der bliver forsørget af familien/forsørger sig selv eller er studerende. At spændet blev mindre op gennem 60'erne og 70'erne afspejler, at samfundet gik fra familie/selvforsørgelse til, at det offentlige tilbød forskellige typer overførselsindkomster, hvis man ikke havde et arbejde.

Fra 1960 til 1980 voksede andelen i den arbejdsdygtige alder på overførselsindkomst således fra godt 5½ pct. til ca. 20 pct. Alligevel lå andelen i den arbejdsdygtige alder uden arbejde relativt stabilt på ca. 27 pct.

Man kan derfor ikke umiddelbart konkludere, at bare fordi man har opbygget et velfærdssamfund med mulighed for offentlig forsørgelse, at en højere andel så ikke forsørger sig ved at arbejde.

Figur 6. Andelen uden job og andelen på offentlig forsørgelse, 1960-2016

Anm.: For at kunne tolke på gabet mellem andelen uden arbejde og andelen på overførselsindkomst, som den gruppe der er selvforsørgende eller forsørges af familien, er der i figur 5 set bort fra støttet beskæftigelse. Der ses på aldersgruppen 16-64 år.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, UADAM.

Sikkerhedsnettet er griber færre

Antallet af overførselsmodtagere ventes at falde yderligere de kommende år. Det er positivt hvis vi kan få flere til at deltage på arbejdsmarkedet, men man skal gøre sig klart, at en stor del af de personer, som i dag er på overførselsindkomst har problemer udover ledighed. Mange har helbredsmæssige og sociale problemer, som gør det vanskeligt for dem at få en mere permanent tilknytning til arbejdsmarkedet. Det også grunden til, at kontanthjælpsloftet iflg. finansministeriets beregninger forventes at få en meget beskeden effekt. Selv om 30-40.000 bliver ramt af kontanthjælpsloftet er beskæftigelseseffekten kun 700 personer. Konsekvensen af kontanthjælpsloftet er flere fattige børn, hvilket kan have ødelæggende konsekvenser for, hvordan de senere klarer sig i livet.

Man kan med en målrettet indsats, hvor man fokuserer på de sociale problemer samt med målrettet uddannelse, måske give nogle af dem en mere permanent tilknytning til arbejdsmarkedet, men det er ikke nogen nem opgave og potentialet er ikke stort.

Heller ikke hos andre arbejdsløse er der noget stort potentiale for at reducere antallet yderligere. I midten af 90'erne, hvor antallet af overførselsmodtagere toppede, var den strukturelle ledighed således på 14 pct., men fremadrettet ventes den strukturelle ledighed blot at være på lidt over 3½ pct. Potentialet i dag er således langt mindre end det var i midten af 90'erne.

Samtidig har man med forkortelsen af dagpengeperioden svækket sikkerhedsnettet under de arbejdsløse. Et godt og stærkt sikkerhedsnet, som kan gribe lønmodtagerne i tilfælde af arbejdsløshed, er en forudsætning for at bevare de fleksible regler vi har herhjemme. Sikkerhedsnettet er dog blevet svækket. De kommende år vil vi sikkerhedsnettet blive yderligere svækket fordi dagpengenes dækningsgrads bliver mindre. Dagpengesatsen skal frem til 2023, som en del af 2012-skatteforliget, således kun reguleres med den almindelige prisinflation og ikke med løninflationen.

Hvis man svækker sikkerhedsnettet for meget kan det føre til, at lønmodtagerne vil kræve længere opsigelsesvarsler og fratrædelsesgodtgørelser. Det vil føre til et mindre fleksibelt arbejdsmarked og højere strukturel ledighed.

Dagpengeforringelserne i 2010 blev dengang faktisk besvaret med indførelsen af fratrædelsesgodtgørelser i overenskomsterne.

Endelig vil nogen måske pege på efterlønsordningen og endnu senere tilbagetrækning, som en mulighed for at mindske antallet af overførselsmodtagere. Færre og færre benytter sig dog af efterlønsordningen. Det er primært ufaglærte og faglærte med slidsomt arbejde, som benytter sig af efterlønnen, og det er tvivlsomt hvor mange af dem, der i dag benytter sig af efterlønnen, som vil være i stand til at arbejde. Endelig har Danmark med tilbagetrækningsreformen fra 2006 og 2011 udsigt til den højeste pensionsalder i EU.

Bundlinjen i regnestykket er beskæftigelsen. EU-Kommissionen skønner, at når vi kigger frem mod 2030 og 2060 vil vi være blandt de tre lande i EU, hvor flest er aktive på arbejdsmarkedet og går på arbejde.

Vi skal stoppe med at svække sikkerhedsnettet under de arbejdsløse. Det kan svække fleksibiliteten på arbejdsmarkedet. I stedet bør den aktive beskæftigelsesindsats styrkes og gøres mere målrettet mod arbejdsmarkedets behov. Alt for meget aktivering har ikke tilstrækkeligt fokus på virksomhedernes behov, og er ikke målrettet nok. Alt for sjældent sendes personer på kanten af arbejdsmarkedet i virksomhedsrettede forløb, men tilbydes i stedet **generel** vejledning og opkvalificering, som ikke er målrettet nok mod arbejdsmarkedet.

Endelig skal mulighederne for voksen og efteruddannelse styrkes, så arbejdsstyrken kan håndtere de voksende krav den teknologiske udvikling og globaliseringen stiller.

Boks 1. Metode.**Personer der hverken er i beskæftigelse, under uddannelse eller modtager overførsler.**

AE har undersøgt hvor mange i aldersgruppen 18-59 årige, der hverken er i beskæftigelse, under uddannelse og som heller ikke modtager overførsler i løbet af april, maj og juni i 2008 til 2016.

Beskæftigelse, uddannelsesstatus og understøttelse er opgjort månedligt, hvorefter der er taget et gennemsnit hen over månederne.

På nuværende tidspunkt kan man måle befolkningens status from til slutningen af 2.kvartal 2016.

Beskæftigelse:

Om en person er uden for beskæftigelse undersøges ved hjælp af det meget detaljerede lønmodtagerregister kaldet *E-indkomstregisteret (eIR)*. Heri undersøges for hver person om personen har været beskæftiget som lønmodtager i perioden april - juni i året uanset timetallet. Beskæftigelse er opgjort månedligt.

Desværre foreligger der ikke månedlige oplysninger om, hvor mange der er selvstændige. Antallet af selvstændige opgøres årligt i november, og personer der i november måned et år, er registreret som selvstændige, registreres som beskæftigede indtil oktober året efter. Denne opgørelsesmetode betyder, at antallet af personer uden for beskæftigelse muligvis underestimeres.

Personer, der er i støttet beskæftigelse dvs. i løntilskud, fleksjob eller skånejob samt personer ansat i jobrotation tæller med som beskæftigede.

Uddannelse:

Ud fra forskellige registre er det undersøgt om personen er i gang med enten en ordinær fuldtidsuddannelse, modtager SU eller VUS. Vi har dog også set på om man er i gang med en uddannelse som et led i aktivering, hvortil DREAM-registeret benyttes. De tre kilder til at være i gang med en uddannelse i undersøgelsen er:

- Om personen er i gang med en ordinær uddannelse i elev-registeret, dvs. på ordinære fuldtidsuddannelser.
- Om personen modtager SU enten med eller uden ydelse. Heri indgår også dem, der modtager støtte til voksenuddannelse (SVU).
- Om personen er i gang med en ordinær uddannelse i aktivering (dagpenge, kontanthjælp, sygedagpenge, revalidering, integrationsydelse) samt voksenlærlinge.

Andre offentlige ydelser:

Om en person modtager nogen anden form for offentlig ydelse er opgjort i DREAM-registeret. Personer, der modtager andre former for offentlige ydelser dvs. som er ledige og ikke i aktivering i form af ordinær uddannelse eller i løntilskudsjob regnes til gruppen af personer, der hverken er i job eller i arbejde.

Heri indgår blandt andet virksomhedspraktik, passive modtagere af dagpenge, kontanthjælp, revalidering, sygedagpenge, integrationsydelse, førtidspension, aktiverede ledige i afklaringsforløb og ledige på 6-ugers selvvalgt. Personer, der ikke modtager en ydelse indgår også i gruppen, der hverken er i job eller under uddannelse.

Personer, der er delvist ledige eller på førtidspension, og som samtidig er enten under uddannelse eller i ordinær lønmodtagerbeskæftigelse placeres under hhv. uddannelse eller beskæftigelse.

Bilagstabel 1. Andel på overførselsindkomst

	2008	2010	2016
Albertslund	22,0	24,9	22,2
Allerød	13,0	13,8	12,4
Assens	23,9	27,3	24,6
Ballerup	21,3	22,9	20,5
Billund	20,5	23,3	21,2
Bornholm	29,2	31,5	28,1
Brøndby	24,4	27,3	23,9
Brønderslev	24,0	26,8	24,2
Dragør	15,0	16,0	13,8
Egedal	14,7	16,4	13,6
Esbjerg	23,4	25,7	22,7
Fanø	22,8	24,0	21,0
Favrskov	19,1	21,6	18,6
Faxe	20,9	24,4	21,3
Fredensborg	17,9	19,5	17,2
Fredericia	23,6	26,9	23,5
Frederiksberg	15,9	17,1	13,8
Frederikshavn	24,8	27,8	26,2
Frederikssund	19,7	21,8	18,5
Furesø	15,2	16,6	14,5
Faaborg-Midtfyn	24,2	27,5	25,1
Gentofte	11,5	12,7	10,9
Gladsaxe	17,8	19,6	16,6
Glostrup	19,0	22,1	18,9
Greve	18,8	20,5	17,4
Gribskov	19,8	21,7	19,1
Guldborgsund	27,0	29,6	28,1
Haderslev	22,4	26,4	24,8
Halsnæs	23,2	26,3	22,3
Hedensted	18,6	22,7	19,4
Helsingør	20,9	22,5	20,0
Herlev	20,0	22,5	19,5
Herning	20,6	23,6	21,4
Hillerød	16,6	18,4	16,3
Hjørring	24,1	26,7	24,5
Holbæk	21,5	24,1	22,1
Holstebro	20,5	23,5	21,8
Horsens	22,1	26,0	22,9

Hvidovre	19,4	21,9	19,0
Høje-Taastrup	20,8	23,8	19,8
Hørsholm	13,1	14,4	12,6
Ikast-Brande	21,3	25,2	22,4
Ishøj	23,2	27,5	22,9
Jammerbugt	23,9	26,6	24,9
Kalundborg	24,9	28,5	26,3
Kerteminde	23,2	27,2	24,8
Kolding	20,1	23,5	20,7
København	18,4	19,8	15,8
Køge	20,5	23,4	19,6
Langeland	30,9	33,9	32,1
Lejre	17,3	19,0	16,8
Lemvig	21,1	23,4	22,5
Lolland	32,6	35,8	34,2
Lyngby-Taarbæk	13,9	15,2	12,6
Læsø	28,6	30,3	28,0
Mariagerfjord	23,0	26,3	23,5
Middelfart	23,3	26,2	21,9
Morsø	27,4	31,6	26,7
Norddjurs	25,2	27,4	24,6
Nordfyns	23,3	27,3	24,3
Nyborg	26,2	29,8	27,1
Næstved	22,8	25,6	22,8
Odder	20,3	23,1	21,9
Odense	23,6	26,0	22,8
Odsherred	29,4	32,5	28,5
Randers	24,7	27,9	24,2
Rebild	18,6	21,9	19,3
Ringkøbing-Skjern	19,9	23,4	22,4
Ringsted	20,5	23,7	20,4
Roskilde	16,9	18,7	16,3
Rudersdal	12,4	13,6	12,2
Rødovre	20,3	22,8	19,8
Samsø	28,6	30,1	27,9
Silkeborg	19,8	22,7	20,6
Skanderborg	18,5	20,8	18,4
Skive	23,4	27,2	23,9
Slagelse	23,9	26,4	23,5
Solrød	15,6	17,1	15,0
Sorø	21,3	24,1	21,8

Stevns	21,0	24,2	21,4
Struer	22,9	26,9	24,5
Svendborg	24,8	27,0	24,6
Syddjurs	23,4	26,5	23,2
Sønderborg	22,9	26,7	24,3
Thisted	24,0	27,7	26,0
Tønder	23,4	26,2	24,4
Tårnby	18,9	21,3	17,6
Vallensbæk	15,7	17,2	13,7
Varde	19,6	22,9	21,7
Vejen	20,8	24,3	21,2
Vejle	20,0	23,5	20,1
Vesthimmerlands	22,5	26,3	23,9
Viborg	20,7	23,9	22,4
Vordingborg	26,7	29,7	26,3
Ærø	26,4	26,8	25,1
Aabenraa	23,1	26,4	24,1
Aalborg	21,1	23,1	19,7
Aarhus	20,0	21,8	19,8

Anm.: Der ses på andelen af overførselsmodtagere mellem 16 og 64 år i pct. af befolkningen mellem 16 og 64 år.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.